

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle

Rakennusliitto lausuu hallituksen esityksestä HE 21/2026 vp työperäistä hyväksikäyttöä koskevan lainsäädännön muuttamiseksi seuraavaa:

Esitys selkeyttää nykysääntelyä eikä sitä ole syytä vastustaa. Harmaan talouden torjuntaa ajatellen se on silti kunnianhimon.

Fokuksen pitäisi jo olla laillisia työehtoja noudattavien työnantajien ja työntekijöiden *level playing field* eikä kasuistinen arvio siitä, missä määrin työehdoista poikkeaminen on selvästi epäsuhtaista ja työntekijän subjektiviteetista tai olosuhteista riippuvaa. Suojeluobjektina tulisi siis esitystä selkeämmin nähdä säännelty työmarkkinat.

Perustuslain 18§:n nojalla tulisi tosiasiallisestikin suojella sitä, että työntekijä voi edellyttää laillista minimipalkkaa. Jos sen edellyttäminen johtaa käytännössä työn korvautumiseen halvemmalla, ei perusoikeus toteudu. Jos *selvä epäsuhta* laukeaa vasta yli 30%:n alipalkan kohdalla, työn hinnan polkeminen eritoten rakennusalalla kannattaa edelleen. Oikeuskäytäntö kiskonnasta täyttymisen osalta asettunee saksalaisen *lohnwucher*-pisteen maisemaan eli 2/3:een tariffista.

Esityksen mukaan (s.58) mm. kynnysrahatilanteet ”*kehittävät työelämää jatkuvasti ja haastavat perinteistä käsitystä työntekemisestä*”. Kun kyse on viranomaistietojenkin valossa valtavirtaisesta ilmiöstä, syntyy vaikutelma, että hyväksikäytön kitkemisen sijaan suojellaan siihen johtavia intressejä. Asia on kytköksissä ”talent pool”-hankkeeseen.

Jos tusina Euroopan ulkopuolelta saapuvia rakentajia kertoo sopineensa työstä hyvin harkittuaan ja täysin tietoisesti suomalaista tasoa kilpailukykyisemmin (esim. 13€/h sisältäen lomakorvaukset ja 50h/vk ilman korotusosia) ja maksaneensa siitä 3000 euroa/henkilö, onko kyse kiskonnasta? Hallituksen esitys välttelee kysymystä.

Rangaistusten kiristämistä vaikuttavampaa olisi rangaistavuuden alan laajentaminen.

Esitetyn pykälän yhteyteen tulisikin säätää myös alipalkkarikos (tai lievä kiskonta), jonka mukaan työnantaja tai tämän edustaja, joka tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta maksaa palkkaa tai muuta vastiketta, joka *olennaisesti alittaa* yleissitovan työehtosopimuksen vähimmäispalkan tai, jos sellaista ei ole, tavanomaisen ja kohtuullisen palkan, tai jättää maksamatta työntekijälle lain tai yleissitovan työehtosopimuksen mukaan kuuluvia pakollisia palkanlisiä tai korvauksia siten, että vastike kokonaisuutena *olennaisesti alittaa* edellä tarkoitetun vähimmäistason, ja menettely *on omiaan asettamaan* työntekijän epäedulliseen asemaan, on tuomittava alipalkkausrikoksesta sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi (tai lievästä kiskonnasta sakko/6kk?).

Suomessa on vuosikausia pitäydytty oikeusministeriön lakonisessa kannassa, jonka mukaan tarkkarajaisuusvaatimus ja *ultima ratio*-periaate olisivat esteenä alipalkkauksen kriminalisoinnille.

Kun ympäristön turmeleminen (RL 48) tarkkarajaisuudeksi riittää lupaehtojen rikkominen tai vaikka jätelain yleisen roskaamiskiellon kytkeminen ”on omiaan aiheuttamaan”- tekniikkaan, voitaneen tarkkarajaisuus myös alipalkan osalta toteuttaa (lähetettyjen työntekijöiden kohdalla jo säädetyin tavoin). Kysyä voi edelleen, onko vaikkapa työeläkevakuutuspetoksen (RL 29.4a) osalta niin, että periminen rikosprosessissa maksun korotuksineen on *ultima ratio*-periaatteen mukaisesti viimesijainen välttämättömyys?

Hakaniemessä 25. maaliskuuta 2026

Jyrki Ojanen
varapuheenjohtaja
Rakennusliitto ry